

NICOLAE MOISEȘCU
13 Aprilie 1866 — 27 Decembrie 1924

Profesorul N. Moisescu

În ziua de 27 Decembrie 1924, s'a stins din viață, profesorul de științe naturale Nicolae Moisescu.

Încă din vară sănătatea i lăsă de dorit, căci slăbiciunea și oboseala, se citeau în mod îngrozitor pe figura sa, altădată plină de entuziasm și bună dispoziție. — Vacanța, care singură abia mai domolește, periodic, procesul de degradare fizică ce pânđește, în vremea de față pe orice dascăl conștiincios, n'a avut asupra lui nici un efect.

În Septembrie, trecând pe strada unde locuia, l'am întâlnit. — Era mai slab și mergea încet, surădea totuși când m'a văzut, din depărtare. — Fără să arate prea multă îngrijorare, glumind, mi-a spus că picioarele nu vor să-l mai ajute ca altă dată.

De atunci nu l'am mai văzut decât în Noembrie, când boala cumplită care își continua mersul, l'a pironit în pat. — O lună și jumătate de suferință grozavă, presărată vremelnic cu speranțe, a format ultima parte a vieții sale.

Atât a lipsit dela școală!

Atâta vreme n'a putut să-și vadă elevii și ca să nu și-i înstrăineze — căci îi iubea prea mult — mi-a cerut stăruitor să-i trimit, lucrările lor scrise, spre a le corecta singur!

Ce a fost Moisescu pentru școlarii săi, nu pot nici ei nici noi să tâlmăcim, căci simțirea profundă nu se poate traduce niciodată, aidoma, prin vorbe. Și de i-am zice părinte, duhovnic ori luminător ar fi mai prejos decât ceea ce a știut el să fie.

Opera, nu i-o putem judeca în prezent, dar împreunând laolaltă crâmpielele de amintiri ce ne-a lăsat, găsim că viața sa trebuie privită sub două aspecte:

1) o parte, în care se vede hotărârea lui de a se devota științei. Astfel îl vedem între ani 1894—1897 lucrând în Institutul de fiziologie ca asistent al Prof. Dr. A. Vitzu, apoi în Institutul botanic (1897—99) la Prof. M. Vlădescu și în urmă la Berlin (1901—902), Viena (1904) și Lipsca (1904—905) unde în preajma profesorilor Kny, Figdor și Loikwitz a făcut studii serioase. — Din rezultatele acestor studii a publicat în reviste ca: *Berichte der deutschen botanischen Gesellschaft*. Bd. 23 (1905) sau separat ca: *Autotropismus der Kefimwurzeln* (Leipzig 1906).

2) altă parte, în care se arată preocupat de problemele pedagogice în general și cu deosebire interesat de metoda predării științelor naturale.

Aceste din urmă l'au absorbit atât de mult, în cât s'a devotat carierei profesoriale pe care apoi a ilustrat-o, în adevăratul înțeles al cuvântului.

Nu se poate găsi altă explicație, pentru această din urmă hotărâre a sa, decât în dragostea nemărginită pe care o simțea pentru tineretul școlar și în altruismul său de apostol. — Nici o îndoială nu încap, că de ar fi rămas pe terenul științei pure, ar fi câștigat gloria cuvenită

calităților superioare, cu cari era înzestrat. — Se pare însă că această glorie, care înnebunește pe unii, îl lăsă pe Moisescu indiferent. De aceea nu stăruie cu încăpățănare într'o direcție, ci îl vedem trecând în laboratorii de specialități diferite, mânat cu siguranță, mai mult de dorința de a se instrui cu temei, decât prin mirajul unei situații aducătoare de profit. — Această caracteristică a păstrat-o de altfel toată viața, căci până în ultimii ani ai existenței sale frecuenta cursurile și lucrările practice, în laboratorii de pe la Facultatea de Științe sau Medicină.

Din cele auzite și văzute la aceste cursuri, Moisescu trăgea concluzii și completa astfel, șirul ideilor ce-l preocupau în permanență.

În deosebi știința întrebuițată ca mijloc de educație a tinerimei, pentru o viață mai fericită, mai complexă, formă sâmburele gândurilor sale.

Convingerea sa mărturisită atât prin grai cât și prin toate scrierile ce ne-a lăsat, era că școala trebuie să aibă drept scop educația și că metoda întrebuițată este bună numai atunci când asigură acest scop. De aceea și-a îndreptat toate atenția în această direcție și ca să poată răspândi mai temeinic convingerea sa, nu s'a mărginit în cuprinsul unei catedre, ci a profesat în tot felul de școli, mai totdeauna dezinteresat materialicește. Un singur lucru îl interesa: experiența nouă pe care avea s'o facă.

Considerând școala nu numai ca o pepinieră dar și ca un spital al sufletelor, observă, ascultă, supraveghea de aproape, atât dezvoltarea normală care îl satisfăcea, cât și cea vicioasă uneori, care îl puneă pe gânduri pentru găsirea remediiuui tămăduitor.

N'a fost niciodată rob al programelor, căci nu dintr'însele voia să scoată ceea ce urmărea, ci al experienței proprii în mijlocul copiilor cari îi descopereau calea adevărată de urmat.

Carierea didactică a profesorului Moisescu a fost fecundă prin excelență și a reușit să convingă în mod trainic că: „adevărații învățători sunt experiența și simțirea“.

Pentru cei ce l-am cunoscut pe Moisescu, nu se pare exagerat să spunem, că rareori ne-a fost dat să întâlnim un maestru comparabil cu-el, în arta de a învăța.

Lecciónile făcute de Moisescu, formau clipe fericite și prea scurte, pentru elevii nerăbdători să-l audă vorbindu-le. Școlarii simțeau în chip tainic cum cresc sub ochii lui, în fiecare oră.

Om de bine și cu totul devotat școlaii a căutat să formeze alături de elevii și profesori.

La Seminarul Pedagogic Universitar unde a funcționat dela 1908—1919, a lăsat o urmă neștersă, căci a depus sfurtări uriașe, pentru pregătirea candidaților la catedrele cursului secundar.

Munca sa—calitativ— a dat cu prisosință rezultatele pe cari le aștepta, fiindcă a semănat în suflete sâmânță rodnică, și ea încolțește și fructifică azi, prin cele mai depărtate unghiuri ale țării, răspândită fiind, de către cei ce cu recunoștință veșnică își amintesc de acela, care i-a îndrumat pe calea adevărată.

Întâmplarea a făcut ca acest admirabil maestru să nu poată avea

mai mulți discipoli în jurul său, în timpul celor 11 ani, cât a stat la Seminarul pedagogic. Cauza a fost criza prin care a trecut această Instituție, înainte de războiu când numărul catedrelor disponibile fiind extrem de redus, nu mai atrăgea pe candidați.

Cărțile lui Moisescu formează opere nepieritoare, cari vor călăuzi deapaururi pe cei ce vor să se lumineze. Cine a citit: *Fiziologia vegetală experimentală, Școala veche și Școala nouă, Cum se învață biologia, Conducerea vieții sau Cultura minții cu ajutorul biologiei*, a putut aprecia însemnătatea conținutului lor. — În ele se oglindește ființa sublimă, care dispărută trupește, trăește totuși prin faptele-î vrednice și iubirea-î nemărginită de oameni.

S. NICULESCU

Profesor la Seminarul pedagogic Universitar

CULTURA

de N. IORGA

O națiune vrednică prin puterile ei, prin inteligența ei, având o misiune hotărâtoare, în cea mai mare parte măcar a vieții ei istorice, a fost ținută în loc, cu toate forțele ei de viață, de incapacitatea de inițiativă, de incapacitatea de lucru solidar, de incapacitatea de creațiune. Nu s'a creiat nimic în țara aceasta dela întemeierea României Mari. Am lichidat doar suferințele trecutului: nu s'a făcut opera pozitivă a viitorului.

Acesta este păcatul mare de pe urma căruia suferim cu toții.

Nu pe latura materială se poate obține refacerea Statului Român, ci pe latura cea adâncă, intimă: prin sfântul suflor al acestei nații o vom ridica.

Toată viața noastră națională este numai elaborări de cultură și apoi realizări politice; elaborarea de cultură întâi, realizarea politică pe urmă, însăși realizarea politică ținându-se numai prin forța culturală care se găsește în ea. Credeți d-v. că întemeierea Statului român s'a făcut cu un fel de decret, prin voința personală a unui om politic? Credeți d-v. că din cele două țări, Moldova și Muntenia, s'a format România dintre-Carpați și Dunăre prin ideile extraordinare ale unor fruntași în ordinea politică? Credeți d-v. că marele act al unirii celei mai mari părți dintre Români este produsul geniului unuia sau altuia? Dar ferească Dumnezeu! Înainte de toate a fost acea înaltă transformare a sufletului nației, acea ridicare tot mai viguroasă a acestui suflet, acea pretenție de a înfăptui, imperioasă, cu neputință de înlăturat, pe care o prezintă tuturor membrilor unei generații starea sufletească a acestei generații.

Și, dacă am încerca așa, am avea, fără îndoială, o altă Românie.

(Din *Revista Ideilor*, No. 3).

Amintiri despre Nicolae Moisescu

În toamna anului 1917, mă înscriam în clasa I-a, la un liceu, de care nu auzisem și care nu știu cum îmi răsărise în față. Liceul de-abea avea vre-o cinci clase și se numea «Spiru Haret» Divizionarele Liceului «Matei Basarab».

În primele zile de școală înghemuiți prin bănci strănte, zăpăciți de privirea Domnului Director care într-una se arăta la ochiul de geam din ușa care dădea în cancelarie, așteptam să ne dumirească cineva. Veniau D-nii Profesori... spuneau câte ceva... plecau; și iar veniau... spuneau... iar plecau. Dacă ținea mult, ațipiam prin bănci.

Dar de-odată ne pomeneam cu un domn cu chipul atrăgător, înalt, svelt, cu părul alb dar nu bătrân, intrând cu vre-o câteva ouă într-o mână și cu o cratiță într'alta. Până să ne ridicăm de pe bănci, domnul pune cratița pe catedră, sparge un ou, sparge încă unul, ia cratița și o plimbă pe sub nasurile noastre....

Noi rămănem cu gura căscată!

— Eh! Ce stați? Creion... hârtie... desenul... legenda...! Ce-ați văzut?! Da—da—da—da! Forma... mărimea... culoarea...! Da—da—da—

Așa l-am cunoscut pe Nicolae Moisescu.

De atunci în cei opt ani, cât am fost împreună, îl vedeam în fiecare zi venind cu câte-ceva ascuns în geanta de piele neagră *pentru copii* cum spunea el. Era un îndrăgostit de știință.

Când reîntorși dintr'o excursie îi aduceam buruieni și pietre, simțea o bucurie de copil să le determine, să le claseze, să ne spue și nouă câte ceva despre ele. În clasă, în laboratorul dela Casa Școalelor, oriunde, căuta frumosul, frumosul științei și vieții. De-ar fi fost numai atât, un profesor strălucit și tot eră mult.

Dar el căuta să fie mai aproape de noi să ne pătrundă gândurile, să ne ajute, cu lumina lui. Nu se plictisea de noi. În recreații nu ne privea dela balconul școlii; se coboră în curte, printre noi.

Luă de-brat pe câte unul singuratic și se plimbă în soare glumind fericit, vesel, tânăr, cu mult mai tânăr decât mulți dintre noi.

Tubea mult muzica, cu toate că nu știa să cânte în nici-un fel. Într'una cumpăra note muzicale; nu știu ce făcea cu ele. Îmi cerea liste întregi...

Când se luă vre-o hotărâre frumoasă și... îndrăzneală, știam că autorul e Nicolae Moisescu. Din nefericire însă toate se uitau — curând.

Intr'o zi plouă bine. În recreație nu puteam ieși în curte.

Adunați în vestibul, înghesuți și cu paltoanele pe noi, tremuram și ascultam spirite proaste. Profesorul Moisescu, vine și de astă dată în mijlocul nostru. De-odată îl auzim:

— Cine știe să cânte la pian?

Se găsiră mulți.

— Eh! Deschideți pianul de colă și cântați-ne ceva! Ce stați?! Să ne mai încălzim nițeluși. Asta trebuie s'o faceți întotdeauna când sunteți înghetați!

Și în ziua aceea ploioasă recreațiile au fost fără obișnuitele ghionturi și ciorovăeli.

Ne-a iubit Nicolae Moisescu. L-am iubit și-l vom iubi toți cei cari l-am cunoscut.

H. ACTERIAN

La moartea lui Nicolae Moisescu...

*M'am prăbușit în mine, ori tu ai dispărut?
Un glas îmi dă, metalic, fiorul din trecut.
Acolo unde ora de lecție te cheamă
Eu intru printre ceilalți privindu-te cu teamă.
Te-ascult în primăvara ce râde la ferești
Ca pe bunicul care ne spune la povești.
Te văd mergând alene pe-a băncilor cărare,
Cu pietre și fosile găsite 'n fund de mare.
Evlavios în mine al gândurilor stol,
Pornesc procesiunea încet, în capul gol,
Acolo unde pașii de vorbe mi le poartă,
Unde-i tăcerea haos și-unde-i natura moartă.
De-o glumă-a ta mi-e firul o clipă întrerupt.
Dar glasu-ți izbucnește în urmă iar abrupt
Și simt cum se topește în liniștea de-amiază.
Din suflet nepăsarea când inima-mi pulsează,
Cum nu mai vîi ca 'n vremuri, bătrânule profesor,
Tu, sufletului nostru încătușat, confesor,
Care sub tunici strămte și roase de elevi
Puteai din inimi taine ascunse să relevi.
Mi-alunecă azi ochii spre cartea mea cea veche,
O, cartea de Higienă de doctorul Ureche...
Mă sgudue fiorul și nu pot să mi-l smulg*

*De plumb sufletu-mi este, și-al tău e ca un fulg...
Vei merge iar la școală de cea din urmă oară
Ca'n vremii cu atâtea taine'n ghiosdan la subsuară.
Voiu merge și-eu în urmă-ți, plângând, în vis urât...
Ce pânză de păianjen pe ochi mi-a coborât?*

UN FOST ELEV
N. C.

Cine a fost Nicolae Moisescu

Un apostol al gândirei. Nimeni nu l-a întrebât câtva mai continua munca uriașă și fără preget, pe care o începuse? Dar ceva mai mult, chiar el, nu și-a pus întrebarea, unde va ajunge cu atâtea răvnă doborâtoare?

Des de dimineață spre școală un om își grăbea pasul cu toate că era împovărat. Cu surăsul pe buze, dădea bună ziua într'o parte și într'alta. Așa l-am pomenit pe Nicolae Moisescu.

Într'o seară, înainte de Sf. Spiridon, am trecut pe la Școala Clemenței. Am întrebât dacă pot vedea pe domnul profesor, pe o femeie care tocmai ieșea. Inșă nici nu apucă să-mi răspundă ceva și auz un glas din năuntru „poftim, poftim!” Il găsesc culcat pe o canapea, citind niște lucrări scrise. Pot schimba câteva vorbe, cu toate că nu avea voie dela doctor. Am stat puțin. La plecarea, mi-a spus: «Vezi, de ascultă de cei mai mari, de profesori și mai ales de părinți, ca să fie și ei la bătrânețe mulțumiți».

Acel «mulțumiți», mi s'a părut dumnezeiesc, parcă ar fi fost rupt din suflet, cu atâtea tărie și convingere mi le-a spus; și îmi va rămâne în minte mult timp.

S'au scurs repede cele câteva zile până la vacanța Crăciunului.

În ziua a treia a sfințelor sărbători ale nașterii lui Isus, aflu vestea morței iubitului profesor, Nicolae Moisescu.

Greu am putut primi această veste, foarte greu am suportat-o. Eram obișnuit să-l văd mereu, să-l ascult des, dar nu numai eu, dar și toți ceilalți care l-au priceput, și care l-am înțeles.

N. Moisescu avea o fire blândă: rar chiar foarte rar l-am văzut, să se înfurie. Bun la suflet, bun ca un înger. Sincer, puteai să-i destănuie tot ce aveai pe suflet. O sinceritate de granit. De aici iubirea lui pentru adevăr, ura pentru poză, farsă și minciună. Le înlătura cu o putere care te

uimeă. Iar în fața acelor care își bătea joc de lucrurile noastre sfinte, sufletul lui izbucnea. Mereu te povățuia și-ți arăta calea binelui.

Mari au fost meritele lui N. Moiescu. Tot ce vrea să ne arate, tot ce studiam, se străduia și făcea în fel și chip, să ne procure tot material natural; nimic artificial, nimic pe tablă, nimic din carte. Mi-aduc bine aminte în clasa întâia aveam ora de zoologie și trebuia să ne explice șarpele. Noi copii fiind, nici nu vream să ne gândim că, va aduce un șarpe; care să șadă pe catedră, să ridice capul ori poate să ne muște la orice moment. Dar mare ne-a fost mirarea când îl vedem cu un șarpe mare, viu și incolăcit pe mână.

Un merit mare, provăduia educația și după cât socot, aceasta ar trebui să fie primul punct de plecare a noului dascăl: să ne formeze sufletul. N. Moiescu ne-a format și sufletul și mintea. Eră sufletul nostru, sufletul școlii.

Un mare idealist. Tot pentru alții, iar pentru el, nimic. La el nu a vrut să se gândească, a rupt, a smuls mărgăritare din suflet și ni le-a dat, ni le-a împărțit nouă: acei ce le mai au, să-le păstreze, că mai târziu le vor căuta și nu le vor mai găsi la nimeni.

Sufletul lui se oglindește în câteva cărți, de educațiune, cu pagini de o frumusețe rară. Ne uităm în ele ca într'o apă limpede. Ni le-a dat simplu și sincer. Deci comorile care ni le-a lăsat scrise, să le păstrăm prețios, pentru că sunt rupte din adâncul sufletului lui.

Iar eu care am căutat să-l întruchiez, a trebuit să-l studiez și să-l înțeleg. Și l-am înțeles. Și acum rămân ca o palidă umbră, care, va mai aduce aminte din când în când că a existat un om mare, pe care l-a pierdut liceul nostru, școala noastră, țara noastră.

Cu sufletul copleșit la gândul că nu am să-l mai văd nici odată, nu mai pot zice decât: «sit tibi terra levis».

29 Dec. 1924 Buc.

M. I. CHIVULESCU

In memoriam...

Profesorului dispărut...

Într'o zi mohorâtă de iarnă, când din cerul întunecat începuseră să cadă fulgi mici de nea, — dureri și bucurii — într'o zi mai tristă decât toate celelalte, s'a dus din mijlocul nostru, din mijlocul celor cari l'au iubit și l'au admirat, acela care a fost bunul nostru dascăl și sfătuitor sufletesc: Profesorul *Nicolae Moiescu*.

...O fire blândă... o figură palidă de apostol, încadrat de o

frunte lată... ochii triști, umezi totdeauna par'că... cu un zâmbet veșnic pe buze: un zâmbet iertător înmiresmat de cea mai frumoasă povăț a sufletului său: „Fiți blânzi...”

Așa l-am cunoscut sunt opt ani de atunci...

Era în timpul examenului de absolvire a cursului primar...

La examen luă parte și el... Niciodată nu voi uita zâmbetul ce i-a fluturat pe figură, o clipă doar, când mi-a șoptit, rugător parcă:

— „Spune-mi tu Peneș Curcanul!”... Și după ce am sfârșit de spus poezia lui Alexandri, m'a mângâiat pe frunte și mi-a șoptit:

— „Să fii cuminte!”... Atâta doar, însă aceste câteva cuvinte cimentaseră îndeajuns, prietenia noastră de atunci...

Și cum l'am cunoscut așa a rămas până la sfârșitul vieții...

Nicolae Moiescu a fost un educator desăvârșit...

Pentru elevii săi, orele lui nu erau numai ore de științe naturale, ci și ore de logică, de psihologie și mai ales de morală...

Pentru el nu exista părtinire, iar necinstea nu o admitea sub nici un motiv... Se străduia să-și facă orele cât mai atrăgătoare, cât mai plăcute și nu arareori între două fraze, mai spunea și o glumă...

În ultimul timp însă, durerile trupezii nu îi mai dădeau pace. Cu un eroism demn de admirat, a căutat să lupte împotriva boalei ce se străduia să ni-l răpească...

A luptat în zadar...

Durerile i-au sfredelit nemilos corpul și moartea i-a închis ochii, ochii lui plini de iubire și sinceritate...

Așa a murit Nicolae Moiescu: ușor, abia șoptit, ca o floare nepătată decât de roua iubirei...

...Profesor blând și iubit!... De acolo, de prin meleagurile necunoscute nouă, de acolo de prin meleagurile misterioase ale Veșniciei, pe unde pași tăi rătăcesc acum, trimete-ne dorita ta binecuvântare de apostol al Adevărului și al Dragostei de aproapele...

VICTOR G. DUMITRESCU

Amintiri bătrâne

O vechi ziduri de palate
Ce adăpostiră-ți cavaleri
Acuma voi sunteți uitate
De faima zilelor de ieri.

Doar eri crați podoabe de lumină
Cu aur și argint împodobite
Țzi nimeni nu vă mai alină
„Cât sunteți de 'mbătrânite!

Doar lilieci vin în noapte
Pe ziduri vechi ei sunt stăpâni
Povestea ta ți-o spun în șoapte
Cum ai fost ars de atâți păgâni.

O vechi ziduri de palate
Ce adăpostiră-ți cavaleri
Țcumă voi sunteți uitate
De fama zilelor de cri.

ANTON WLADIMIR I. FROLLO

Nebuna

*Aceiași cântec cânti
Pe aceeași melodie,
Mergând pe străzi cerniță,
Goniță și pustie.*

*Și haina ta cea ruptă
Doar sărăcia poartă.
— Plăcerea și speranța
O văd în tine moartă.*

*Tu tot îmi râzi mereu
Un răs ce mă înfioară
Ce-i pentru tine greu?
Nici caldă zi de vară!*

*Tu fericită ești
Sub cerul plin de stele
Răpită ca'n povești
De dăburile rele.*

ANTON WLADIMIR FROLLO

Epictet și Marc Aureliu

*„Dacă vrei să înaintezi
în înțelepciune nu te uita
de te ia lumea de prost,
ori de nebun» (Epictet).*

Rândurile acestea nu alcătuiesc un studiu asupra celor doi sublimi moralști ai antichității, nici o sinteză a stoicismului și cu atât mai puțin critica tălmăcirilor apărute de

curând în românește. («*Către sine însuși*» de Marc Aureliu trad. Șt. Bezdechi, ed. «Cassa Școalelor, 15 lei și «*Manualul*» lui Epictet, tr. C. Fedeles, ed. «Cultura Națională» 40 lei).

Gândeam numai să întocmesc mărunte comentarii cu privire la zilele noastre. E o trebuință vitală cugetarea stoică pentru noi cei toți crescuți în timpul de astăzi; în fierbințele Infern sufletul insetat cerșește picătura rece de pretutindeni. Și e răucregincios sau neghiob cel ce va cerceta cuvintele acestea cu zâmbetul disprețuitor ce se desprinde în lectura frazelor împăunate, retorice și cu morală de ziar. Eu, cu umila mea gândire, găsesc că mai puțin dispreț pentru etică (nu scriu «morală» toamai pentru a înlătura orice confuzie) din partea fraților mei întru tinerețe, nu le ar strica; nu cutez a le da, lor, sfaturi: mărturisesc, erudiți pozitivității precum și eleganții magnificilor saloane în cari Shakespeare e atât de îndrăgît încât limba lui e vorbită zilnic, mă umlesc prin înălțimea de cugetare unde s'au înățat, prin scepticismul universal la cari au ajuns, bineînțeles după o trudnică muncă a spiritului. Cu toate acestea nu-mi plec capul în țărână și le amintesc întreacăt că moartea lui France e prea recentă pentruca scepticismul lor... Mă opresc; am pornit a scrie ca să îngrădesc în seninătate stoicilor câteva reflecții. Și m'a izbit zâmbetul de neîncredere al tuturor fraților întru ucenicie. Și atunci mi-am zis: «de ce oare ne credem noi Români mai puși pe glumă decât ne-a lăsat Dumnezeu? de ce suntem noi siguri că fiecare scriitor e un glumeț, că fiecare carte e o mască, că fiecare moralist e un mincinos, un saltimbanc, un om care nu crede se spune? de ce oare nu punem niciodată temeiul pe vorbele scrise, privindu-le ca pe niște naive alcături spirituale; și atunci de ce ne mai pierdem timpul citind, dacă nu credem nimic din cele scrise prin cărțile bune? De ce nu ne-am întrebuițat într'un chip folositor timpul, de pildă despăduchind animalele domestice sau alimentând orăniile?»

Bine înțeles că n'am cutezat niciodată să cred că ar trebui cercetate și mai ales simțite și aceste gânduri. Ferească Dumnezeu! Inșă mă conviug pe zi ce trece că fără seriozitate, fără muncă și fără suflet, o să sfredelim pământul cu calcăiele și mai departe n'o să mergem.

Regret acum că m'am depărtat dela «*Manualul*» sclavului și «*Jurnalul*» împăratului ca să urmăresc, atât cât îmi îngăduie ochii, lenea fraților mei întru ignoranță.

Aș fi rămas lângă cărțile lor și ași fi proorocit cititorii. Căci sunt cetitori ai stoicilor antici, puțini, dar sunt. Drept e că majoritatea generației poartă în trupuri bolnave un suflet uscat sau fărîmîțat de viermii oboselii și îndoelii, dar nu i mai puțin drept că mulți dintre frații mei întru sufe-

clapă se abducă cu siguranță de sufletul lor, îl în căsătorie
vitală, înconjurându-l fără încetare către cărările bătăie de
vânt și de gheață ale Purgatorului. Anarhia postbelică, să-
ciutul, stricătoarea, nebunia n'au făcut decât să oțelosească
sufletul lor. Rezistența va fi cu atât mai înăscută cu cât
încercările vor fi mai aprige; dogmanii din afară și mai ales,
cot dinaintea, la vor căli sufletul. Fără a cădea într'un mi-
sticism disolvent și orb, fără a-și contopi sufletul lor în sus-
țutul naturii după modelul pantheismului orientat, și sânge
din sânge latin vor răzbi în luptă și se vor învinge pe sine
înscăpt. Receptivitatea nu va fi în mâna lor decât un instrument
pentru discernerea adevărului, opedința nu le va sădi
niculată călătoria, iar necurmată luptă nu le va învâna
caracterul. Și toate acestea nu pentru mărirea degete, band
putrezi sau gloria înscăpt, ci pentru mântuirea sufletului
lor.

Voi țipi aștia, frații mei, cari nu veți căde de strădu-
nția mea pentru că aveți un suflet care neînscăpt se strădu-
este, voi veți găsi în cărțile lui Epictet și Marcus Aureliu
mana filosofice din pustiu.

Și să nu cădeți de cuvântul bibliic, ci să luați auzite
că se află alături o furcă de porci.

MIRCEA ELIADU

Horatiu: Epistola către Pisoni

(Urmare)

Sunt totuși gregeli pe care am fi dispuzi să le ortăm;
când nici coarșă nu redă sunetul, pe care îl voagte mâna
și gândul, și da foarte adonca unul ascuțit ochii ce caută
unul gross și nici săgeata nu va străpunge totdeauna orice
va amenință. Inscă când foarte multe însugiri strălucesc într'o
poemă, nu mă voi supăra de puținole pote, pe care fie că
le-a presărat nebăgarea de seamă, fie că s'ar ferit prea puțin
de ele slăbiciunea omonească. Aga dar ce rezultă de aici?
După cum unui copist, dacă greșegte mereu în același punct,
de l s'a atras atenția nu-i se iartă, iar chitaristul, care gre-
șegte totdeauna din același coarșă o luat în răs, tot astfel
cel ce o prea nebăgător de seamă devine pentru mine acel
Choerilus, pe care când nu întâmplă de două trei ori să fie
bine, îl admie cu zămbetul pe buze; și tot aga mă indignez
ori de câte ori atipește marole Homer. Inscă într'o operă
lungă, fi este îngăduiit omunului să se furigese pe alocuri.
Precum o pictura o și poezia. Va fi una care să le euce-

rească mai mult, dacă ai sta mai aproape, iar alta dacă ai
sta mai departe; una se simte bine la întinerie, alta, care
nu se teme de pătrunderea ageră a criticului, va profera
să fie privită la lumină; una a plăcut o singură dată, alta
va plăcea și după zece de ori.

O! tu cel mai mare dintre copii, deși ești format prin
vorba tatălui tău spre dreapta judecată și deși tu însuși ai
gust, la aminte această spusă, pe drept cuvânt în anumite
ocupații și să îngăduie să fi mediocre și pasabil; un jurta-
consult și un advocat potriveți este departe de forța învâ-
țatului Meantă și nu ghe oai Cassellius Aulus, dar totuși are
treocera; poezilor însă nu le-au dat voce să fie mediocre, nici
oamenii nici zeii, nici rafturile librariilor. După cum în timpul
unui ospăț plăcut o muzică de instrumente discordante, un
parfum prost, sau un meze cu miere de Bardina te supără,
fiindcă oina putea trece și fără acestea, tot aga poezia nă-
scută și inventată pentru a ușura inimile, dacă s'a depărtat
puțin de culmea cea mai înaltă, cade până în fundul pră-
pastiei. Cel ce nu este eșersat se ține departe de luptele de
pe Câmpul lui Mars și cel ce n'a învățat să mănuscă
mingea, discul, sau cercul stă liniștit ca nu cumva pe bună
dreptate roata cea groasă de spectatori să se prăpădească
de răs. Totuși să facă versuri, și cel ce nu ghe, îndrăznește,
și de ce nu? Dacă o liber și din părinți, ba chiar trecut la
recensământ cu suma de cavalier și ferit de orice vișuri. Dar
tu, să spui și să nu faci nimic fără voia Minervei.

Aceasta o și părerea și invenția ta; totuși dacă vre-
o dată vei scrie ceva, fă-l să ajungă la urechile unui eretic
ca Maecius, la ale tatălui tău și la ale mele și ține-l strâns
până în al noulea an, lăsând foile în sortar, căci vei putea
să corectezi ceaceo nu voi fi dat la lumină, însă cuvântul
odată trimis în public nu se mai întoarce îndărăt.

Orpheus, alesul și tâlmașul zefilor a făcut pe oamenii,
ce locuiau în păduri să aibă groasă de omoruri și de im-
brai nelegiuit; din această cauză s'a spus despre el că îm-
blânzea țigrii și lefi cei fioroși, iar despre Amphion, în-
tmeetorul cetății Teba, că miga o piestrele cu sunetul lierei sale
și le ducea înscăpt voia prin ruga-i fermecătoare. Aceasta a
fost odinioară înțelpețunea lor de a despărți interesele pu-
bliche de cele particulare, cele sfinte de cele profane, de a
interzice umirea liberă, de a fixa drepturi așilor, de a căli
cetății, de a săpa legi în lemn; întâ cum le-a venit poezilor
și versurilor numele de divin!

În urma acestora, veștitul Homer și Tirtou au oțelit prin
versuri inimile bărbătești pentru războaiele lui Mars, în ver-
suri sau roșii așilor și s'a arătat calea de urmat în viață;
și favoarea regilor a fost sollicitată prin măsurile Pieridelor
și a născocit teatrul, odihna munellor îndelungate, ca nu

cumva să-ți fie spre rușine. Musa cea iscusită a lirei și Apollo, care cânta din ea.

S'a pus întrebarea dacă poezia devine vrednică de laudă prin talent, sau prin artă? nu văd nici la ce ar folosi cazna fără o vână bogată și nici inspirația necultivată; așa de mult are nevoie una de ajutorul celeilalte și merg mână în mână. Cel ce trudește să ajungă prin alergare cel dintâi la ținta dorită, de copil încă a îndurat și a făcut multe; a asudat și a degerat, s'a abținut dela plăcerile Veneriei și ale vinului, flautistul, care cântă în jocurile Pythice mai întâi s'a exersat și n'a mai putut de frica învățătorului. Dar acum ajunge oare să fi spus: «Eu fac poezii minunate; să dea răia în cel din coadă; pentru mine e o rușine să fiu lăsat în urmă și să mărturisesc fără înconjur, că nu știu, ce n'am învățat?».

(Sfârșitul în numărul viitor)

Cronica științifică

Cinematografia în relief.—Problema cinematografeiei în relief adică în imagini în trei dimensiuni a fost încercată de mulți, fără vre-un rezultat satisfăcător.

Soluția ei e cea mai convenabilă și care se crede că va dura, a dat-o la iveală un inginer român, D-l M. Daponte, acum 3 luni, la Paris. Reviste franceze științifice au scris pe larg despre această invenție, care de data aceasta e ceva într'adevăr frumos.

Aparatul de luat vederile este stereoscopic, adică cu două obiective, cari înregistrează subiectul sub unghiuri diferite pe 2 filme neexponate.

Imaginile de pe cele 2 filme sunt aduse printr'un dispozitiv optic într'un singur film. Căpiile pozitive ale acestui film negative sunt proiectate pe ecran, tot cu un aparat special, dând imaginile pe cari publicul le vede în relief.

Pentru protecție, lumina este produsă de 2 izvoare, ale căror raze luminoase trec prin 2 discuri, numite *onduloase* sau *de pulsarie*, dintre care unul se subțiază începând dela centru spre margini și altul trece prin ele și e și ea mai intensă sau mai slabă după grosimea discurilor.

Când lumina e adusă într'un singur focar în dreptul filmului, ea e de o intensitate absolut egală și imagina datorită acestei lumini a filmului luat în condițiile de mai sus, se proiectează în relief.

Un alt avantaj al acestui nou sistem este că ori care

ar fi locul spectatorului, în raport cu ecranul, imaginile ce se văd pe ecran nu apar niciodată diforme.

Acest sistem permite și vederea în relief a proiecțiilor fixe, întrebuintând un aparat de proiecții special, menajat pentru aceasta.

CRISTEA GR. PETRE,

Rubrica de Șah

Redactată de G. Carpenișeanu

Soluțiile problemelor publicate:

Problema No. 1 de G. E. Carpenișeanu

$$I \begin{cases} 1. h 7 - h 8 (C)! & 1. R g 7 - g 8 \\ 2. g 2 \times f 3 H \end{cases}$$

$$II \begin{cases} 1. & 1. f 3 \times g 2 \\ 2. T g 1 \times g 2 H \end{cases}$$

Problema No. 2 de M. Avramescu:

Din eroare, notația acestei probleme a fost scrisă greșit în ceace privește *sensul* mișcărilor: adevărata poziție e următoarea:

Alb: R c 7, D e 2, T c 1, p e 4

Negru: R a 8, p a 6 și b 7

Iată soluția:

$$I \begin{cases} 1. D e 2 - b 5! & 1. R a 8 - a 7 \\ 2. D e 5 \times b 7 H \end{cases}$$

$$II \begin{cases} 1. & 1. a 6 - a 5 \\ 2. D b 5 \times a 5 H \text{ sau } D b 5 \times b 7 H \end{cases}$$

$$III \begin{cases} 1. & 1. a 6 \times b 5 \\ 2. T c 1 - a 1 H \end{cases}$$

$$IV \begin{cases} 1. & 1. p b - b 6 \\ 2. D b 5 \times a 6 H \end{cases}$$

Problema No. 3 de Camil Seneca:

$$I \begin{cases} 1. C e 6 - d 4! & 1. R e 5 \times C d 4 \\ 2. N d 8 - f 6 H \end{cases}$$

$$II \begin{cases} 1. & 1. R e 5 - d 6 \\ 2. P e 4 - e 5 H \end{cases}$$

$$III \begin{cases} 1. & 1. R e 5 - f 4 \\ 2. N d 8 - c 7 H \end{cases}$$

Problema No. 4 de Gabriel Heskia :

- I (1. D h 2 — e 2! 1. p d 5 — d 4
 2. p e 3 × T f 4 H
- II (1. 1. R e 5 × e 4
 2. T g 6 — e 6 H
- III (1. 1. p d 5 × e 4
 2. D e 2 — b 5 H
- IV (1. 1. p f 5 × e 4
 2. D e 2 — h 5 H

S'au primit soluțiuni complete dela: B. Mărculescu, S. Thau, A. Frollo, S. Alpern, Cercul «Caissa».

Probleme propuse:

Problema No. 5 de Samuel Thau, elev clasa V-a M. Liceul Matei-Basarab :

Alb. 5 figuri: R c 3, D b 5, T a 4, C e 8, N g 7
 Negru, 10 figuri: R d 5, N c 8, p a 7, b 7, b 6, c 5, d 7, e 6, e 5, f 4.
 Alb trage și face matt în 2 mișcări.

Problema No. 6 de Basile Mărculescu, cl. VII-a M. Lic. Sp. H.

Alb 10 figuri: R a 1, D b 3, C e 3, b 7, N c 1, f 7, p a 3, b 2, d 4, e 5,
 Negru 8 figuri: R e 7, N d 7, f 8, T d 8, C g 6, p c 7, g 7, f 5.
 Alb face matt în 3 mișcări.

Problema No. 7 de Gabriel Heskia, elev clasa VIII-a Școala Evanghelică :

Alb, 9 figuri: R f 2, T b 6 și g 8, N a 6, p b 2, c 3, d 2, e 3, f 4.
 Negru, 5 figuri: R h 1, N e 4, p f 5, h 2, h 3.
 Alb face matt în 3 mișcări.

Problema No. 8 de Anton W. Frollo, elev cl. V-a R. Liceul Spiru-Haret :

Alb, 5 figuri: R d 5, D g 6, T h 6, N g 8, p h 7.
 Negru, 5 figuri: R h 8, D d 8, T f 8, N d 6, p g 7.

Prima serie de probleme propuse terminându-se în acest număr, vom începe în numărul viitor al revistei o nouă serie, în 2 și 3 mișcări.

Unul dintre deslegători va primi, prin tragere la sorți, o carte de șah.

Continuăm și seria de partide celebre cu una a marelui maestru rus Dus-Chotimirski :